

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

ГРАВЧЕНКО Лідія, здобувачка вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація.** Досліджено трансформацію системи внутрішнього контролю безготівкових розрахунків в умовах цифровізації та зростання обсягів електронних транзакцій. Проаналізовано інноваційні інструменти, що підвищують ефективність і безпеку фінансових операцій.*

***Ключові слова:** автоматизація, бізнес-процеси, внутрішній контроль, цифрові технології, ризики, фінансові операції.*

У цифровій економіці безготівкові розрахунки стають основною формою фінансових операцій, забезпечуючи швидкість, прозорість і зниження витрат [1, с. 272], що підсилює потребу у вдосконаленні внутрішнього контролю як системи дій для перевірки управлінських процесів [2, с. 7]. Контроль у цій сфері спрямований на забезпечення законності та достовірності платежів, запобігання порушенням і підтримку фінансової стабільності, виконуючи не лише ретроспективну, а й превентивну функцію. Це дозволяє мінімізувати ризики шахрайства та зловживань, підвищуючи довіру до фінансової інформації.

Нормативно-правове регулювання виступає базовим елементом для організації контролю безготівкових розрахунків. В Україні основними документами у цій сфері є Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [3], акти Національного банку України, що регламентують порядок здійснення платежів, а також положення Податкового кодексу [4]. Додатково підприємства мають орієнтуватися на вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS), які забезпечують узгодженість і прозорість облікових процедур у глобальному економічному середовищі [5]. Поєднання національних та міжнародних норм створює підґрунтя для формування ефективної системи внутрішнього контролю.

Як зазначають Тивончук О. та Хуснуллін І., навіть в умовах збройної агресії діджиталізація безготівкових розрахунків залишається ключовим чинником ефективного обігу фінансових ресурсів і розвитку економіки [6, с. 3].

Цифрова трансформація бізнес-процесів зумовила зростання електронних транзакцій і ускладнення процедур їх контролю, які тепер охоплюють онлайн-банкінг, мобільні застосунки та фінансові платформи. Це супроводжується підвищенням ризиків шахрайства й кіберзагроз, що вимагає інтеграції внутрішнього контролю з інформаційною безпекою, впровадження багаторівневої ідентифікації та сучасних криптографічних технологій. Ефективність контролю залежить від своєчасного оновлення політик безпеки та взаємодії з глобальними системами моніторингу кіберзагроз.

Ідентифікація контрагентів та перевірка операцій вимагають електронних підписів, цифрових сертифікатів і реєстрів, а зростання обсягів даних потребує застосування інформаційно-аналітичних систем, які автоматизують контроль і знижують ризики. Подальший розвиток передбачає використання штучного інтелекту для прогнозування ризиків і впровадження автоматизованого моніторингу платежів у реальному часі.

Сучасні технології Big Data та штучного інтелекту істотно розширюють аналітичні можливості контролю, забезпечуючи зберігання й обробку великих масивів даних, виявлення прихованих закономірностей, прогнозування ризиків та ідентифікацію нетипових операцій [7, с. 8]. Це мінімізує людський фактор і створює підґрунтя для інтелектуальних систем фінансового контролю. Важливим нововведенням є блокчейн, що гарантує прозорість і незмінність даних про транзакції, підвищує довіру між учасниками та дозволяє інтегрувати контрольні механізми безпосередньо в платіжні процеси.

Перспективи розвитку внутрішнього контролю безготівкових розрахунків пов'язані з переходом від традиційних методів до цифрових моделей, інтегрованих у фінансові процеси підприємства. Автоматизовані системи та алгоритми аналізу даних забезпечують перевірку операцій у реальному часі, формування звітів і своєчасне виявлення ризиків, що підвищує ефективність управління й скорочує витрати. Важливим напрямом є створення єдиного інформаційного простору взаємодії з банками, контрагентами й регуляторами, який прискорює верифікацію платежів і зменшує ризики помилок. Подальший

розвиток пов'язаний із впровадженням систем штучного інтелекту, здатних прогнозувати ризики та виявляти аномалії, що підвищує надійність і оперативність контролю.

Трансформація внутрішнього контролю безготівкових розрахунків зумовлена розвитком цифрових технологій та зростанням електронних транзакцій, що ускладнює контроль фінансових операцій. Ефективність цього процесу потребує впровадження автоматизованих систем, Big Data, штучного інтелекту та блокчейн-рішень разом із підвищенням кваліфікації персоналу та оновленням нормативної бази.

Література:

1. Юдин О.Ю. Поняття та ознаки безготівкових розрахунків в національній та іноземній валюті, криптовалюти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 271-275. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/62>
2. Замула І. В., Танасієва М. М. Внутрішній контроль : навчальний посібник. Чернівці : Технодрук, 2021. 336 с.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
4. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 4 верес. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) : Список Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 : станом на 12 берез. 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
6. Тивончук О., Хуснуллін І. Діджиталізація безготівкових розрахунків в умовах війни в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-155>.
7. Потриваєва Н. В. Цифровізації бухгалтерського обліку в кризових умовах: міжнародний та вітчизняний досвід. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : IX міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27 листопада 2023 р.) : тези доповідей. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. С. 7-9.

Abstract: *The transformation of the internal control system of non-cash payments in the context of digitalization and the growth of electronic transactions is studied. Innovative tools that increase the efficiency and security of financial transactions are analyzed.*

Keywords: *automation, business processes, internal control, digital technologies, risks, financial transactions..*

*Науковий керівник- ПОТРИВАЄВА Наталя,
д-р екон. наук, професорка, професорка кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*